

**Opinia FRDL na temat
Projektu Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 - 2020
z dnia 9 września 2009**

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej odnosząc się z aprobatą do inicjatywy przygotowania projektu, oraz do metodycznych założeń leżących u jego podstaw, pragnie wnieść swój udział do procesu doskonalenia tego ważnego dla lokalnej Polski dokumentu,

przedstawia następujące uwagi:

1. KSRR deklarując *podejście integrujące w odniesieniu do terytorium różne wymiary rozwoju: społeczny, gospodarczy, środowiskowy i kulturowy*¹, w istocie koncentruje się na gospodarczych mechanizmach rozwoju i drugoplanowo traktuje zarówno w diagnozie jak i proponowanych działaniach społeczne uwarunkowania rozwoju.

W świetle ogłoszonych ostatnio dokumentów analitycznych i strategicznych², czynnikiem krytycznym decydującym o dynamice rozwoju Polski w przyszłym dziesięcioleciu jest wartość kapitału społecznego. Według prognozy prof. Janusza Czapińskiego³ niski poziom kapitału społecznego może stać się za ok. 10 lat przyczyną poważnego kryzysu rozwojowego w Polsce, który dotknie nasz kraj wybiórczo - wobec znacznego dystansu dzielącego w tej dziedzinie Polskę od innych krajów europejskich.

W opinii środowiska Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej zagrożenia rozwojowe związane z kapitałem społecznym są na tyle poważne, że problem budowy kapitału społecznego powinien stać się priorytetem KSRR. Dobrą wytyczną wyznaczającą cele działań związanych z tym priorytetem stanowi rozdział poświęcony kapitałowi społecznemu w raporcie „Polska 2030” (Wyzwanie 10).

2. Realizacja KSRR wymagać będzie zmian prawa w wielu dziedzinach. Aby strategia była kompletna powinna zostać uzupełniona o plan działań legislacyjnych koniecznych do jej wprowadzenia w życie.

3. Strategia powinna zostać uzupełniona o analizę ryzyka związanego z czynnikami, które mogą mieć znaczący wpływ na przebieg jej realizacji. Analiza ryzyka powinna wyłonić czynniki krytyczne, którym należy poświęcić szczególną uwagę.

4. Zestaw wskaźników realizacyjnych strategii nie został w pełni zdefiniowany. Wartości docelowe wskaźników realizacyjnych są w wielu przypadkach nieokreślone. Brak wskaźników odnoszących się do jakości życia wskazuje na technokratyczne podejście do rozwoju przez autorów strategii. Zważywszy jednak, iż rozwój powinien służyć obywatelom, jego skutki powinny być także mierzone wskaźnikami społecznymi włącznie z subiektywnymi wskaźnikami komfortu życia.

5. Jednym z ważnych elementów strategii jest interwencja na obszarach o najniższym poziomie rozwoju społeczno - gospodarczego w ramach celu 2: *Budowa spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych*. W tej dziedzinie od 2004 roku rozwija się w Polsce ruch ekonomii społecznej, który wypracował nową metodykę pobudzania rozwoju na obszarach zaniedbanych. Pożądane wydaje się odwołanie się do tej metodologii w KSRR.

6. KSRR została publicznie przedstawiona jako pierwsza strategia wywodząca swój rodowód z raportu „Polska 2030”. Raport ten podkreśla wagę komunikacji i dialogu społecznego w działaniu sprawnego

¹ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 -2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie; Ministerstwo Rozwoju Regionalnego; Warszawa 2009; str. 43 .

² Polska 2030 wyzwania rozwojowe; KPRM; Warszawa 2009, Diagnoza Społeczna 2009 Warunki i jakość życia Polaków; red J. Czapiński, T. Panek; Rada Monitoringu Społecznego; Warszawa 2009, Materiały IV Kongresu Obywatelskiego 2009, Materiały III Ogólnopolskich Spotkań Ekonomii Społecznej 2009.

³ Prof. Janusz Czapiński o kryzysie zaufania, nepotyzmie, oraz dobrym i złym kapitale społecznym; Polityka 16/2009; s 18.

państwa, z którym skłonni są identyfikować się obywatele. W tym kontekście dziwi pominięcie przedstawicieli partnerów społecznych w składzie ważnych instytucji programowania strategicznego i koordynacji działań rozwojowych jakimi są Krajowe Forum Terytorialne oraz Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju. Strategia także nie dostrzega wagi potencjału III Sektora w procesach rozwoju lokalnego.

7. Nad wyraz dyskretny sposób przedstawienia KSRR opinii publicznej oraz zakres konsultacji społecznych pozostawia wiele do życzenia i nie sięga standardów dialogu społecznego nakreślonych przez „Polskę 2030”. KSRR jako dokument strategiczny najwyższej rangi powinien być przedmiotem szerokiej debaty w kręgach środowisk objętych skutkami jego oddziaływania. Niedostatek otwartej debaty niesie dwa zagrożenia:

- brak informacji o zamierzeniach rządu w świadomości kluczowych partnerów, których udział niezbędny jest w realizacji ważnych celów rozwojowych, niosący ryzyko komplikacji wdrożeniowych,
- niewykorzystanie wiedzy i doświadczeń partnerów, które mogłyby przyczynić się do podniesienia jakości dokumentu.

Przeprowadzenie szerokiej debaty przed zatwierdzeniem ostatecznej wersji KSRR wydaje się w tym świetle ze wszech miar pożądane.

Wnosząc swoje uwagi Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej pragnie podkreślić, iż nie zmieniają one pozytywnej oceny zarówno założeń jak i podstawowej konstrukcji projektu KSRR. Wyrażamy również gotowość służenia naszym udziałem w dalszych pracach nad jego doskonaleniem.

Polski Instytut Demokracji Lokalnej
Warszawa, 08 września 2009 roku.